

MÜZE EĞİTİM KİTAPÇIĞI HAZIRLAMA SÜRECİNDE BİR DURUM SAPTAMA ÇALIŞMASI: KKTC ÖRNEĞİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ferda ÖZTÜRK KÖMLEKSİZ¹, Tuba GÖKMENOĞLU²

1 Dr. Öğretim Üyesi, Lefke Avrupa Üniversitesi, fozturk@eul.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8373-9481.

2 Doç. Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Bakan Müşaviri, tubafidan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0710-4390.

Geliş Tarihi: 04.04.2020 Kabul Tarihi: 13.08.2020

Öz: KKTC Turizm Bakanlığı tarafından Güzelyurt Doğa ve Arkeoloji Müzesi'nin derslik dışı eğitim ortamı olarak kullanılmasına yönelik bir çalışma yürütülmektedir. Bu çalışma kapsamında ilkokul öğretmen ve öğrencilerine hitap edecek müze eğitim kitapçıklarının tasarlanıp geliştirilmesi planlanmıştır. Belirtilen plan dahilinde, bu çalışma ile mevcut durumun saptanmasına yönelik bir gereksinim analizi yapılması amaçlanmıştır. Durum analizi araştırma deseni ile müzenin bulunduğu bölgedeki iki ilkokulun öğretmen ve öğrencilerinden yarı yapılandırılmış görüşmeler ile veri toplanmış, betimsel analiz yöntemi ile de analiz edilmiştir. Çalışmada, öğretmenlerin müze eğitimi tasarlama ve uygulama konusundaki mesleki gelişim gereksinimlerine, müze çalışanlarının eğitsel etkinlikler konusundaki faaliyetlerine ve müze-okul işbirliğine işaret eden bulgulara ulaşılmıştır. Bulgular ışığında geliştirilecek olan müze eğitim kitapçıklarının uygulayıcısı olacak öğretmen ve müze çalışanlarına yönelik mesleki gelişim programının tasarlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müze Eğitimi, Müze Eğitim Kitapçığı, Okul-Müze işbirliği, Mesleki Gelişim, Öğretmen Eğitimi

A SITUATION DETERMINATION STUDY IN THE PREPARATION PROCESS OF THE MUSEUM EDUCATION BOOKLET: THE TRNC EXAMPLE

Abstract:

The TRNC Ministry of Tourism has a project on the extracurricular education environment of the Guzelyurt Nature and Arkeology Museum. Within this scope, the museum education booklets that appeal to primary school teachers and students will be designed and developed. The present study aimed to analyze the current situation. With the situation analysis research design, the data were collected by the semi-structured interviews conducted with the teachers and students of the two primary schools in the region where the museum is located and were analyzed by the descriptive analysis method. The findings indicated that teachers' needed for in-service training on the design and implementation of the museum education, museum staff needed to develop and implement educational activities, and the need for school-museum cooperation. In light of the findings, the context recommendations for the professional development program for teachers and museum staff who will be the practitioners of museum education booklets were made.

Keywords: Museum Education, Museum Education Booklet, School-Museum Cooperation, Professional Development, Teacher Education

Giriş

Müzelerin eğitim rolü, modern müzelerin tarihi kadar eskidir; ancak II. Dünya Savaşı'ndan bu yana kabul görmüş bir alan olduğu söylenebilir (Hein, 2006). Müzeleri çağdaş eğitim kapsamında ele aldığımızda, günümüzde eğitim işlevleriyle dikkat çektikleri görülmektedir. Müze eğitimi alanı, pek çok üniversitede lisansüstü programları, akademik dergileri ve müzelerde eğitim bölümleri ve uzmanları olan bir sektöre dönüşmüş durumdadır.

Yaygın eğitimin önemli bir parçası olan müze eğitiminin gelişimi, Dewey'in düşüncelerinden derin izler taşımaktadır (Zheng ve Lie, 2019). Dewey'in müze eğitimi düşüncesi üç temel noktada yansır. Deneyim yoluyla öğrenme

ya da yaparak yaşayarak öğrenme, ilerlemecilik eğitim akımının temel önermesini oluşturmaktadır. Dewey de ilerlemecilik eğitim akımının ana filozoflarından biri olarak, Okul ve Toplum adlı eserinde önerdiği ideal okul modelinde müzelere atıfta bulunmakta ve okul-müze ilişkisine vurgu yapmaktadır (Hein, 2004). Bu vurguda müzede süreklilik ve etkileşim deneyiminin eğitsel bir işlevinin olduğu vurgulanmaktadır. İkinci olarak, pragmatik epistemoloji ve Dewey tarafından savunulan “eylem” ve “düşünme” döngüsü müze eğitim düşüncesinin temel taşlarını oluşturmaktadır (Miettinen, 2006). Ayrıca, yansıtıcı ark ile ampirik “süreklilik” ve “etkileşim” arasındaki keşimi açıklayan işlevselci psikolojiye katkıda bulunan Dewey (1896), aslında müze öğrenmesinin de psikolojik temelini ortaya koymaktadır. Ona göre okul, düşünce ve ifadenin yaşayan bir birliğidir (Dewey, 1900). Dewey, pek çok eserinde bu birliğin kurulmasında sanatın, kütüphane ve müzenin yerine değinmektedir. 1924'teki Türkiye seyahati sonrasında yazdığı “Türkiye Maarifi Hakkındaki Rapor”unda da eğitimde müzeye vurgu yapmıştır: “Binalarda sıhhat ve nezafet esaslarına göre tertibat yapılmazsa, elişleri, idarei beytiye, resim ve sanayiî nefise, kütüphane, müze, illi, için münasip mahaller mevcut olmazsa maarifin muntazam bir inkişafı terakki etmesi mümkün olamaz.” (Dewey, 1939, 5). Özetle modern müze eğitiminin temelinde Dewey'in görüşleri yer almakta ve büyük ölçüde de teorik altyapısını oluşturmaktadır.

Uluslararası Müzeler Birliği müze tanımını yaparken üç temel işlevinden birinin eğitim olduğuna vurgu yapar (ICOM, 2007). Müzeler, eğitim boyutunda ele alınıp, çalışma ortamları olarak kullanıldıkları süreçte, derslik dışı, çağdaş eğitim ortamlarına dönüştürülebilmektedir. İnfomal öğrenme olarak tanımlanan derslik dışı öğrenme çocuğun her alandaki (bilişsel, sosyal ve psikomotor) gelişimi için hayati bir öneme sahiptir (Song ve diğerleri, 2017). Çocukların keşfedebileceği ve araştırabileceği her türlü ortamda infomal öğrenme gerçekleşebilir. Alan yazında giderek artan bir ilgi odağı olan derslik dışı infomal öğrenme konusunda özellikle okul dışındaki öğrenme fırsatlarının önemi üzerine çalışmalar yoğunlaşmıştır (Putman ve Walker, 2010; Tofield ve diğerleri, 2003). National Research Council (2009) raporuna göre öğrenen-merkezli olan infomal öğrenmeler hem öğrenenin yaşamıyla doğrudan ilişkili hem de onun kontrolünde olduğundan öğrenen için daha çekici ve eğlenceli bir öğrenme ortamı sunmaktadır.

Canlılar, fosiller, örnekler, modeller, posterler gibi çok çeşitli objeler açısından oldukça zengin mekânlar olan müzeler (Chin, 2014), bu özellikleri ile

informal öğrenmenin gerçekleştiği ve teşvik edildiği önemli bir öğrenme çevresi işlevi görmektedir. Ausubel'in anlamlı öğrenme teorisi (Ausubel, Novak ve Hanesian, 1978) ile uyumlu olarak öğrencilerin doğrudan öğretime kıyasla müzelerde daha somut öğrenme deneyimleri yaşadıkları belirtilmektedir. Scaffolding (Wood, Bruner ve Ross, 1976) ve sosyo-kültürel teori (Vygotsky, 1978) ile paralel olarak yetişkinlerin çocuklarla birlikte gerçekleştirdikleri müze, hayvanat bahçesi ya da akvaryum gibi ziyaretlerin çocukların öğrenmelerini arttırdığı araştırmalar tarafından ortaya konulmuştur (Örneğin Haden, 2010; National Research Council, 2009). Müzelerin iş birliği yoluyla öğrencilerde sosyal etkileşimi artırma işlevi de araştırmacılar tarafından kuvvetli bulgularla desteklenmektedir. Öğrenciler müze öğrenmeleri sırasında birbirleriyle, müzedeki objelerle, öğretmenleriyle, aileleriyle, müze çalışanları ve diğer ziyaretçiler ile etkileşim içerisine girmektedir (Prist ve Gilbert, 1994). Çocuklar soruların sorularak cevapların arandığı, araştırma ve gözlemlerin yapıldığı müze ortamlarında bu davranışların gerçekleşmediği diğer ortamlara oranla daha fazla öğrenmektedir (Song ve diğerleri, 2017). Öğrenme, çocukların müzede kendi kendine keşfetmesi yerine yetişkinlerle tartıştıkları, velilerin müze ziyaretleri sonrasında çocuklarıyla "müzede yaşananlar" hakkında sohbet ettikleri, müzedeki sunumların ve gösterimlerin çocuğun yaşamıyla ilişkilendirildiği durumlarda üst düzeye çıkmaktadır (Haden, 2010; Thomas ve Anderson, 2012). Yapılan araştırmalar müze ziyaretleri sırasında çocuklara az sayıda neden-niçin sorusu soran yetişkinlerin çocuklarının daha fazla neden-niçin sorusu soran yetişkinlerin çocuklarına göre daha düşük düzeyde anlayış geliştirdiklerini ve öğrenilenleri daha az hatırladıklarını ortaya koymuştur (Benjamin ve diğerleri, 2010; Haden ve diğerleri, 2014; Jant ve diğerleri, 2014). Tüm bu araştırmalar müze eğitiminde çocukların yakınlarında bulunan ve onlarla birlikte keşfe çıkan yetişkinlerin konumuna vurgu yapılmaktadır. Bu yetişkinlerin çoğu zaman öğretmenler olduğu düşünüldüğünde müzede öğrenmeyi en üst düzeye çıkaracak ve etkin hale getirecek temel değişkenlerden birinin öğretmen olduğu bulgusu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, müzelerde gerçekleşen öğretimin etkililiği, öğretmen etkililiği ile doğrudan ilişkili olarak değişiklik göstereceğinden öğretimde müze eğitimine yönelik öğretmenlerin mesleki gelişimi de oldukça kritik bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü müze eğitimi, öğretim programlarında yer alan dersleri farklı ortamlarda kullanabilme özgürlüğüne sahip, müze eğitimini bilen öğretmenlerle mümkündür.

Araştırmalar, müzelerin başka hiç bir yerde bulunamayacak kadar zengin bir informal öğrenme içeriği, mekânı ve deneyimi sunduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin bu kaynağı sınıf içinde yürütülen deneyimleri destekleyecek şekilde uyarlaması, problem çözme ve dokun-yap etkinlikleri ile öğrencilerini desteklemesi gerekmektedir (MacLeod ve Keistead, 1990). Bu anlamda okul-müze ortaklığının kurulabilmesinde öğretmenlerin yetkilendirilmesi ve eğitilmesi anahtar rolü oynamaktadır. Öğretmenler müze materyalleri ve etkinliklerini okul programlarına nasıl entegre edeceklerini bilmediklerinden ya da müzede yapılacak eğitimin formal eğitim açısından öneminin farkında olmadıklarından müzede eğitim deneyimine seyrek olarak başvurmaktadır (Ramey-Gassert, 1997). Bu yüzden pek çok müze öğretmenlere destek ve eğitim vermek amaçlı özel bir bölüm bulundurmaktadır. Çeşitli ülkelerde yapılan araştırmalarda, pek çok örnekte öğretmenlerin müzelerdeki rolü pasif olarak değerlendirilmektedir (Chee, 2003). Oysaki öğrencilerin müzede deneyimle öğrenmesi konusunda müze ziyareti kararlarını alan kişi genelde öğretmenlerdir ve doğal olarak bu rolün müze eğitiminde daha aktif olması beklenir. Müze tarafından tasarlanan etkinliklerin okul programlarının kazanımlarıyla ilişkili olarak öğretmen tarafından yönetilmesi ideal olan roldür. Bu rolün gerçekleşmesinde öğretmenin bu yöndeki mesleki gelişimi çok önemlidir.

Özetle, alan yazında da vurgulandığı gibi okul dışı öğrenme ortamlarının başında müzeler gelmektedir. Müze ziyaretlerinin anlamlı bir hal alması ve ziyaretçilerin müzede zaman geçirmekten hoşlanması, derslik dışı öğrenme kapsamında yapılacak müze gezilerinin müze eğitimi bağlamında gerçekleştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Çağdaş eğitime destek olmak amacıyla okullara yönelik eğitim programları hazırlamak, yaşadığımız çağda müzelerin eğitim bölümlerinin ve okulların temel işlevleri arasında görülmekte ve bu nedenle okul-müze işbirliği özellikle vurgulanmaktadır. KKTC'deki müze eğitim çalışmalarını kalıcı hale getirmek amacıyla öğretmen ve öğrencilere yönelik olarak müze eğitim kitapçığının hazırlanması KKTC Turizm Bakanlığı'nın desteği ile projelendirilmiştir. Proje kapsamında öncelikli olarak KKT-C'deki ilkökul öğretim programları ile uyumlu eğitsel etkinliklerin hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile etkili bir programın hazırlanmasında öncelikle KKTC'deki öğretmen ve öğrencilerin müze eğitimi ile ilgili beklenti ve gereksinimlerinin belirlenmesi ve müzelerdeki mevcut durumun saptaması amaçlanmıştır.

Yöntem

Desen

Bir eğitim içeriği, programı ve öğretimi planlamanın temel adımlarından biri de yararlanıcıların gereksinimlerinin ve gerçek durumun saptanması işlemdir (Ornstein ve Hunkins, 2004). KKTC Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Programı 1-5'inci sınıflara ve özel olarak Güzelyurt Arkeoloji ve Doğa Müzesine yönelik olarak hazırlanacak *Müze Eğitimi Öğretmen ve Öğrenci El Kitapları* için, öğretmen ve öğrencilerin müze eğitimine yönelik gereksinimlerinin ve mevcut durumdaki uygulamaların derinlemesine ve bütüncül bir yaklaşımla belirlenmesi amacıyla bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum analizi deseni uygulanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışma görüşme tekniğine dayalı olarak yapılan nitel bir çalışma niteliğini taşımaktadır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu belirlenirken öncelikle kitapçıların hitap edeceği öğretmen ve öğrenciler belirlenmiştir. Buna göre, KKTC Güzelyurt bölgesindeki toplam iki ilkokuldan 44 öğrenci ve 16 öğretmen maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile örnekleme alınmıştır. Görüşmede yer alan öğretmenler 1'den 5'e kadar olan tüm kademelerdeki (3'ü 1. sınıf, 2'si 2. sınıf, 3'ü 3.sınıf, 4'ü 4.sınıf, 2'si 5.sınıf, 2'si resim öğretmeni) olan öğretmenlerden seçilmiştir. Öğretmenlerin 12'si kadın, 4'ü erkektir. Öğrenciler örnekleme alınırken okul yöneticilerinden her sınıf düzeyinden, her iki cinsiyetten, farklı yaş gruplarından ve farklı sosyo-ekonomik düzeylerden öğrencilerin çalışmaya yönlendirilmesi istenmiştir. Buna göre 1-5. sınıflardan yaş aralıkları 6 ile 11 arasında değişen 16'sı erkek, 28'i kız; 44 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Öğrencilerin 2'si Türkiye'de doğmuş ve daha sonra KKTC'ye yerleşmiş; 1'i Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nde doğmuş ve KKTC'ye gelmiştir. Ayrıca 3 öğrenci doğum yerini bilmediğini belirtirken kalan öğrencilerin tamamı KKTC doğumludur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada araştırmacılar tarafından öğretmen ve öğrencilere yönelik olarak hazırlanan görüşme formları kullanılmıştır. Görüşme formları için önce madde havuzu oluşturulmuş; daha sonra 6 uzmanın (2'si eğitim programları ve öğretim, 3'ü müze eğitimi, 1'i sanat eğitimi alanlarından) görüşlerine sunu-

lan taslak form üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Deneme uygulaması; 6 öğretmen ve 8 öğrenciye uygulanmıştır. Görüşme formlarına deneme uygulamasından sonra son biçimleri verilmiştir. Görüşmeler gönüllülük ilkesine uygun olarak yapılmıştır. Öğretmen görüşme soruları; genel bilgiler, eğitim öğretim faaliyetleri, değerlendirme ve öneriler alt başlıklarından oluşmakta ve her alt başlık altında 8 soru yer almaktadır. Öğrenci görüşme soruları; genel bilgiler, eğitim öğretim faaliyetleri ve müze deneyimi alt başlıklarından oluşmakta ve her alt başlıkta 8 soru yer almaktadır.

Veri Analizi

Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz yönteminde veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Buna göre, veri öncelikle sözcük sözcük çözümlenmiş; ardından ses kayıtları tekrar dinlenerek ve çözümlemelerin kontrolü yapılmış ve hatalar düzeltilmiştir. Önceden hazırlanan temalara göre veri, Maxqda programı yardımı ile kodlanmıştır. Öğrenci görüşmelerinden yapılan alıntılar S ve öğretmen alıntıları Ö; harfleri ile kodlanmıştır. Her katılımcıya bir numara verildiğinden alıntılarının sonlarında yer alan harf ve numaralar alıntının hangi katılımcı grubundan kaçınıcı katılımcı olduğunu temsil etmektedir.

Bulgular

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, “Öğretmen Görüşleri” ve “Öğrenci Görüşleri” olmak üzere iki ana alt başlık altında sunulmaktadır.

Öğretmen Görüşleri

Koleksiyon ve Müze Yaşantısına Yönelik Alışkanlıklar: Öğretmenlere özel yaşamlarında koleksiyon yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı küçükken bir koleksiyon yaptıklarını belirtirken; üç öğretmen hiç koleksiyon yapmadığını; bir öğretmen ise koleksiyon yapıp yapmadığını hatırlamadığını belirtmiştir. Geçmişte koleksiyon yaptığını belirten öğretmenler pul (dört kişi), anahtarlık (iki kişi), poşet (üç kişi), diğerleri de; düğün davetiyesi, para, futbol kartları, peçete, sinek, kelebek, ressamların resimlerinin olduğu kartları biriktirdiklerini söylemişlerdir. İki öğretmen bu koleksiyonlarını devam ettirdiklerini belirtmiştir.

Öğretmenlere özel yaşamlarında ne sıklıkla müzeleri ziyaret ettikleri sorulduğunda; öğretmenlerden ikisi sıklıkla müzeye gittiklerini, çeşitli ülkeler-

deki müzeleri özellikle görmek için gittiğini belirten bir öğretmen dışındaki öğretmenlerden ikisi kendi çocuklarını götürmek amacıyla müze ziyareti yaptıklarını, dördü ancak yurt dışına gittiklerinde müze ziyareti yaptıklarını, diğerleri ise (yedi kişi) müze ziyaretine yönelik hiç bir alışkanlıklarının olmadığını söylemişlerdir:

“Müzeye gitmişliğim var ama alışkanlığım yok. Güzelyurt’ta-
kine, Salamis’e, Soli’ye çocuklarımı götürmek amaçlı gittim. Mü-
zeler benim çok ilgimi çekmez açıkçası. Müzeye yıllar oldu git-
meyeli. Müzeye vakit ayırmıyoruz.” (Ö2)

Öğretmenlerden ikisi dışında hiçbiri meslek öncesi ve meslek yaşamın-
da müze eğitimine yönelik herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir.
Müze eğitimine yönelik daha önce çalışma yapmış olan üç öğretmenden biri
Bakanlık tarafından verilen üç günlük bir eğitime katıldığını; bir öğretmen
yüksek lisans yaparken kendi ilgisinden dolayı birkaç derse katıldığını söy-
lemiştir.

Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Müze Eğitimi: Öğretmenlere okul dışı
öğrenme ortamlarındaki etkinlikler hakkında sorular sorulmuştur. Buna göre,
altı öğretmen zaman zaman derslik dışında eğitim yaptıklarını söyleseler de
genellikle sınıf içinde ders yaptıklarını belirtmişlerdir: “Eğitim programında
müzelere ziyarete yer veriyoruz da çocuklarımız küçük olduğu için çoğu za-
man bizi kısıtlıyor gideceğimiz yerler.” (Ö10) “Sınıf dışında eğitim yapmıyo-
rum. Tabi doğayı geziyoruz da müze ve benzeri gezi yapmıyoruz.” (Ö11)

Sınıf dışına çıktıklarını belirten öğretmenler buralarda yalnızca gezi göz-
lem yaptıklarını herhangi bir etkinlik gerçekleştiremediklerini belirtmişlerdir:

“Daha önce doğa gezisi ve oyun eğitimi etkinliklerimiz olur-
du.. Şimdi ise otobüsle taşımacılık olduğu için çocuklar 12:20
geçe otobüslere biniyorlar ve biz ders sonrasında hiçbir etkinlik
yapamıyoruz. Şimdi sadece sabahları dersim erken bitirip az bir
zamanda oyun etkinliği yapıyorum. Gezi gözlem yapıyorum.”
(Ö6)

“Sınıf dışında yapılan gezilerde genellikle Sosyal Bilgiler bağ-
lamında gözlem şeklinde çalışmalar yapıyoruz. Bu illaki müze ol-
sun diye değil, örneğin buraya Arkeoloji Müzesine gittik, Saçaklı

Ev'e gittik ya da geçen gün Bedesten'in oradaki Taş Müze'nin önünden geçtik, ama direk olarak biz müzeye gidelim şeklinde yapmadık. Çünkü onun bir programı olduğunu düşünüyorum. Sorular hazırlanır, çocuklar yönlendirebilir, ondan sonra gezinin bilinçli bir şekilde yapılması lazım. Biz müze eğitimi yapmıyoruz yani." (Ö8)

"Sınıf dışı eğitimde tarihi yerlerin dışında günlük pazar veya görebilecekleri etrafta ilkbaharla ilgili yeşillikleri, 'etrafta ne değişiklik olur?' gibi çıkıp gözlemliyoruz. Oralarda etkinlik yapmıyoruz, gezi gözlem yapıyoruz." (Ö15)

Okul dışı eğitime ek olarak öğretmenlere müzede eğitim hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. Buna göre öğretmenlerin çoğu müzede eğitim hakkında olumlu görüşler bildirmişlerdir. Müzede yapılacak eğitimin kalıcı, öğrenilen bilgilerin somut ve daha kısa sürede öğrenimi destekleyici olduğunu belirtmişlerdir. "Müzede ders çok güzel işlenir. İlk dönem Mağusa'ya bir gezi yapıyoruz. Sosyal bilgiler dersi ile etkileşimli oluyor, derste 40 dakikada anlattığımızı bu gezilerde 10 dakikada oturduğunu net görüyoruz." (Ö4)

Bazı öğretmenler ise müzede eğitim hakkında olumsuz görüşler bildirmişlerdir. İki öğretmen müzelerde yeterince yer olmadığından; bir öğretmen çok sayıda sınıfla birlikte gidildiğinden ders işlenemeyeceğini ve bir öğretmen de fazla zaman gerektirdiğinden müzede ders işlenemeyeceğini belirtmiştir.

Öğretmenlere müze eğitimin hangi derslerde yapılabileceğini düşündükleri sorulmuştur. Öğretmenlerin tamamı müzelerin Türkçe, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri ile ilişkili olduğunu belirtirken bir öğretmen Fen Bilgisi ve bir öğretmen de Matematik derslerinde de müze eğitimi yapılabileceğini eklemişlerdir.

Öğretmenlere müze eğitimini yıllık programlarına alıp almadıkları sorulmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı programlarda müze eğitiminin olmadığını söylerken; iki öğretmen aksi yönde görüş bildirmiştir: "Eğitim programımızda müze ziyareti var aslında ama kullanmıyoruz." (Ö1)

"Programda yer vermemize rağmen uygulamaya geldiğinde biraz kısıtlama oluyor gerçek konuşmak gerekirse. Yeteri kadar her yere ulaşmıyoruz. Planda şurayı görebiliriz diyoruz ama uy-

gulamada otobüs ücretidir, çoluk çocuğu idare etme... hava şartları derken...almadığımız oluyor.” (Ö3)

Öğretmenlere öğrencileriyle birlikte en son ne zaman müze ziyareti yaptıkları sorulduğunda öğretmenlerden biri hatırlamadığını; dokuzu ise en son bir ya da iki yıl önce müze ziyareti yaptıklarını belirtmişlerdir. Müze ziyareti yapmama nedenleri ise *yaş*, *zaman kısıtı* ve *müze türü* kodları altında toplanmıştır: “Müzedeki bir etkinlik yapamamamın nedeni: Müzeye zarar vermemek. Yaş da küçük olduğu için ilgiyi toparlayamayız. Çünkü sonuçta gittiğiniz yer müzedir, yüksek sesle konuşamayız.” (Ö2) “Sınıfımla müze ziyareti henüz yapmadık sebebi de okuma yazma dönemini yeni atlattık. Daha sonraki zamanlarda yapacağız.” (Ö10) Bu yedi öğretmen dışındaki öğretmenler ise bu yıl içerisinde bir müze gezisi yaptıklarını belirtmişlerdir.

Müze Eğitimine Bakış: Öğretmenlere; yönetici, veli ve öğrencilerin müzede eğitim yapmaya yönelik bakış açıları sorulduğunda öğretmenler müzede eğitimden çok müze gezisi olarak konuyu değerlendirmişler ve tüm öğretmenler yöneticilerinin bu konuda çok motive edici olduğunu söylemişlerdir. “Okul yöneticimiz gezi ve gözlemi çok seviyor. Biz sadece müzeleri değil fabrikalara da gidiyoruz. Maddi manevi bizi destekliyor. Hatta biz gitmediğimiz de öğretmenlere ‘tembellik etmeyelim, gidelim’ diyor.” (Ö6) Öğretmenlerin ikisi dışında tamamı velilerin müze gezilerine olumlu yaklaşıtlarını belirtmiştir. İki öğretmen ise katılımın maddi gerekçelerle zaman zaman kısıtlandığını dile getirmişler; çözüm olarak ise katılmayan öğrencilerin yol ücretlerini kendilerinin karşıladıklarını söylemişlerdir: “Biraz üst üste gittiniz mi katılım azalıyor. O da para yönünden. Çünkü uzak gezilerde en az 20-25 TL toplanır.” (Ö3)

Öğretmenlerin dördü genel olarak öğrencilerin müze gezilerine ilgi duyduklarını belirtmişlerdir:

“Bu geziler çocukların yaşlarına uygunsa ilgilerini çekiyor. Algısı daha açık, evde bu konuların konuşulduğu çocuklar, aileleriyle ziyaret yapanlar, bu tip çocuklar daha dikkat kesiliyor. Hiç müzeye gitmeyenler, bir de gidemeyenler ilgili. Mesela mevsimlik işçi çocukları var ki hiç görmemişler. Onlar ilk geldiği zaman değişik bir dünyaya gelmiş gibi bakıyorlar.” (Ö6)

Ancak öğretmenlerin çoğu öğrencilerden müze gezilerine yönelik olumlu tepki vermediklerini dile getirmişlerdir:

“Benim beklentim oraya alıp gittiğim zaman ilgi duymasını, sorular sormasını beklerim. Ama müze görevlisi bir şey anlatırken dinlemiyorsa o benim moralimi bozar. Dediğim gibi yaşları küçük olduğu için genellikle biz onu yaşarız. Genelde çok az çocuk soru sorar ve ilgi duyar; merak eder ve araştırmak ister.” (Ö1)

Müze Etkinliklerinin Planlanması: Öğretmenlere, müze eğitimi yapmadıklarını belirtmelerine rağmen bu aşamadan sonra müze gezilerini nasıl planladıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin biri dışında tamamı müze gezisi öncesi bir akademik çalışma yapmadıklarını; yalnızca gidilecek yerin ne olduğu ve orda neler görecekları hakkında öğrencilere bilgi verdiklerini söylemişlerdir. Bir öğretmen ise yaptığı çalışmayı şöyle dile getirmiştir: “Müze ziyareti öncesinde bir ön çalışma veriyoruz. Sorular veriyoruz. Oraya gittiğimizde de not alırlar. Bir şeyleri yazma alışkanlığı kazansınlar diye.” (Ö5) Öğretmenlerden biri müze gezisi öncesinde çalışma yapılmamasını şu şekilde gerekçelendirmiştir: “Müze ziyareti öncesi açıkçası akademik olarak yapmam gerekenleri biliyorum ama yapamıyorum bu kolej sınavları başımızın belasıdır.” (Ö6) Ayrıca öğretmenler müze ziyareti öncesinde yüksek sesle konuşmamak, sakız çiğnememek, objelere dokunmamak ile ilgili çeşitli uyarılarda bulduklarını dile getirmişlerdir.

Müze gezisi sırasında neler yapıldığı sorulduğunda öğretmenlerin büyük kısmı aslında çeşitli gerekçelerle müze gezisini istedikleri şekilde gerçekleştiremediklerini yalnızca vitrinleri gezerek müze ziyaretini tamamladıklarını söylemişlerdir: “Müze ziyaretleri sırasında genellikle biz çocuklara gösteriyoruz altındaki yazıları okuyoruz. Anlatmaya çalışıyoruz bu şekilde.” (Ö9)

“Müze içinde etkinlik yapamıyorum. Serbest bir program olsa yaparım. Bizde okul karar verir geziye. Bir tek yere gidilmez oradaki her yere gidilir, bu defa da her bir yere yarım saat gibi bir zaman bırakılır, bütün okulun orayı o sürede gezecek olduğu söylenir.” (Ö6)

Öğretmenler müze gezisi sonrasında ise genellikle neler gördüklerini sözlü veya yazılı anlatım şeklinde ifade etmelerini istediklerini belirtmişlerdir.

Müze etkinliklerini sanat müzesi olmadığı gerekçesiyle yapmadığını dile getiren bir resim öğretmeni ise “Özellikle yetenekli çocuklara müzenin içinde gördükleri şeyleri çizmelerini isterdim.” (Ö11) demiştir. Başka bir öğretmen ise yine ilkökul yaşının küçük olduğuna vurgu yapmıştır; “Sonrasında müze ziyaretleri ile ilgili bir kompozisyon yazabiliriz neler gördün ne anladı ne yaptı. Yaş küçük olduğu için pek fazla şeye giremiyoruz daha büyük olsalar belki daha farklı etkinlikler de yapılabilir.” (Ö15)

Değerlendirme ve Öneriler: Öğretmenler müze eğitiminin yapılamamasıyla ilgili çeşitli değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Buna göre iki öğretmen yeterli sayıda ve çeşitlilikte müze olmadığını; üç öğretmen müze gezilerinin ulaşımdan kaynaklanan ek bir maliyet getirmesinin dezavantaj yarattığını; üç öğretmen müzelerin ülkemizde yeterince etkinlik ve tanıtım çalışması yaparak müzeleri çocuklar için çekici hale getirmediğini; altı öğretmen müze çalışanlarının yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını bu nedenle gezilerde ziyaretçilere yardımcı olamadıklarını; iki öğretmen öğrencilerin küçük olmalarını; üç öğretmen programa dahil edilmediğini; üç öğretmen derslik dışı faaliyetler için yeterli zamanın ayrılmadığını; ve sekiz öğretmen sınıfların kalabalık olmasını gerekçe olarak göstermişlerdir. Bu görüşler şu şekilde örneklendirilebilir: “Eğitim programların da müze eğitimi yok. 4-5 yıl öncesine kadar programımıza alıyorduk.” (Ö2) “Bizler gerekli müze ziyaretlerini ilkökul kapsamında pek hitap etmiyor diye yapamıyoruz. Lise ve üniversitede daha anlamlı olabilir diye düşünüyorum.” (Ö7) “Müze ziyaretlerinde yaş grubumuz küçük olduğu için sıkıntı çekiyoruz açıkçası. İllaki bilirsiniz bu yaş grubunda bir şeylere dokunarak algılanır. Dokunma dedikçe daha çok dokunma ihtiyacı duyuyorlar. Dokunma ve gürültü olayı hiç bitmiyor.” (Ö3) “Dresten’de bir müzeye gitmiştim, Türk kültürünü anlatıyordu. Girişi on Euro’ydu ve Türkçe kulaklıklarla bilgi veriyorlardı. Anlatmak istediğim bu tür müzelerin Kıbrıs’ta olmadığı. Bizim de zengin bir tarihimiz var. Artı yaşadığımız bir süreç var.” (Ö12) “Karşımızdaki müzeye Güney Kıbrıs’tan turist geleli beri bizi öyle etkinlikle kabul edemiyorlar. Sürekli tur servisi geliyor ve müzeyi temiz ve boş tutmak istiyorlar. 9’dan 9:30’a kadar 110 çocuk gezecek dediler. Nasıl bölüşüp de nasıl gezeceğimizi şaşırдық.” (Ö6) “Biraz da öğretmenlerin çekincesi... 30 çocuğun sorumluluğu ve oradaki kargaşayı hayal ettiğimizde kendi kendimizi engelliyoruz. O da bizim eksiklerimiz.” (Ö3)

“Müzeleri sınıf dışı etkinlikler kapsamında kullanılabiliriz. Ama kullanabilmek için programa alınması lazım. Bir de gerçekten çok derinlemesine bir hayat bilgisi müfredatımız var. Bilmiyorum dokuz yaşındakilere bunları öğretmek gerekiyor mu? Durmaksızın bir bilgi depolaması yapıyoruz ve hiçbir şeye vakit bulamıyoruz. Bazen öyle konular oluyor biz çalışıp geliyoruz çok kalabalık bir hayat bilgisi müfredatı var. O birazcık sadeleştirilse, içine daha fazla etkinlik konsa, buna da yer verilebilir diye düşünüyorum.” (Ö6)

Öğretmenler müze gezilerinin daha verimli olmasında ve insanların daha fazla müzelere yönelmesi konusunda bazı önerilerde bulunmuşlardır. Yedi öğretmen müze çalışanlarının daha eğitimi ve ilgili olmasını; dört öğretmen ulaşım konusunun çözülmesini; on öğretmen programların derslik dışı etkinliklere yer verilecek şekilde geliştirilmesini; dokuz öğretmen müzelerde interaktif ve görsel sunumlu etkinliklere yer verilmesini; dört öğretmen müzelerin çeşitlendirilmesini ve üç öğretmen de küçük gruplar halinde gezilere gidilmesini önermişlerdir. Bu görüşler şu şekilde çeşitlendirilebilir: “Bakanlıkta bir dönem yapılmıştı, otobüs veya buna benzer imkânların sağlaması bu ilgiyi daha da çok artıracaktır.” (Ö12) “Gittiğimizde mesela çocuklara özgü odalar olabilir. Mesela kazı çalışması oracıkta kendi yapabilir. Çocuk kendi başına bir etkinlik yaparsa emin olun daha eğlenceli olacaktır” (Ö9)

“Müzelere gittiğimizde görevlinin yardım etmesi gerekir. Oradaki görevliler çok ilgisiz ve bilgisiz. Kendi bilgilerimizle anlattığımız için hata payımız mutlaka olur. Hele genç bir öğretmen gittiğinde pek çok şeyi anlatamaz ve yarım kalır gezi. Müzelerdeki bu boşluğun engellenmesi lazım.” (Ö5)

Öğrenci Görüşleri

Yaşadıkları Bölgeyi Tanıma: Öğrencilere yaşadıkları bölgenin tarihi ve turistik özelliklerini ne kadar tanıdıklarını belirlemek amacıyla “Bir turisti gezdirmek için nerelere götürürsünüz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruyu öğrenciler *lunaparktan dağlara* uzanan geniş bir yelpazede yanıtlamışlardır. Ancak turisti “Güzelyurt Doğa ve Arkeoloji Müzesi’ne” götürmeyi planlayan öğrencilerin sayısı yalnızca 19’dur. Bu öğrencilerin biri dışında tamamı bu müzeden bahsederken “yandaki müze”, “karşıdaki müze”, “çarşıdaki müze”, “bura-

daki doğa müzesi”, “beyaz bina” şeklinde tarif etmişlerdir. “Onları müzeye götürürüm. Okulumuzun karşısındakine. Onlara donuk hayvanları tanıtırım. Oradaki taşları gösteririm.” (Ö5) “Burada bir müze var, adını bilmiyorum. Ona götürürüm.” (Ö13)

Müze Yaşantıları: Öğrencilerden 21’i daha önce ailesi ile hiç müze ziyaretinde bulunmadıklarını belirtirken; altı öğrenci ailesi ile birden fazla (en fazla üç müze) müze ziyaretinde bulduklarını belirtmişlerdir. Kalan öğrencilerin tamamı ailesi yalnızca bir müze ziyaretinde bulunmuşlardır. “Bir kere babam beni müzeye götürdü. Şuradaki beyaz müze.” (Ö19)

Çalışmaya katılan öğrencilerden 14’ü daha önce sınıfıyla birlikte herhangi bir müzeye gitmediklerini belirtirken; diğer katılımcıların tamamı daha küçük yaş gruplarında (anaokulu, 1 ve 2. sınıflarda) müze gezisine katıldıklarını söylemişlerdir. Müze gezisine katılan öğrencilerden üçü hangi müzeye gittiklerini hatırlamadıklarını belirtirlerken; diğerleri ya “karşıdaki müzeye” gittik ya da müzenin ismine yakın bir isimle gittikleri müzenin ne müzesi olduğunu tarif etmişlerdir.

Müze Eğitimi Süreci (Müze öncesi, Müzede ve Müze sonrası): Sınıf arkadaşlarıyla birlikte müze ziyaretinde bulunduğunu belirten öğrencilere müze gezisi öncesinde neler yaptıkları sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerden 13’ü gezi öncesi öğretmenlerinin “müzede sessiz olmaları” ve “hiçbir şeye dokunmamaları” konularında uyardıklarını söylemişlerdir. Yine müze gezisine katılan öğrencilerden üçü de öğretmenlerinin müze öncesinde müzede neler göreceklarine dair kısa bir açıklamada bulduklarını belirtmişlerdir. Bu görüşler şu şekilde örneklendirilebilir: “Orada güzel şeyler var. Onların yanına tam gitmeyin de kırılmasınlar dedi.” (Ö8) “Müzeye gitmeden önce öğretmenimiz oranın turistik bir yer olduğunu, ses yapmamamız gerektiğini söyledi. Hayvan heykellerinin olduğunu söyledi.” (Ö26)

Bu öğrencilere müze gezisi sırasında neler yaptıkları sorulmuştur. 15’i müzede yalnızca gezerek objelere baktıklarını; dokuzu gezi sırasında öğretmenlerin objeler hakkında açıklamalarda bulduklarını ve öğrencilerin sordukları soruları yanıtladıklarını; altısı müzede bulmaca ve kostüm giymekle ilgili iki etkinliğe katıldıklarını; ve altısı ise müzede ne yaptıklarını hatırlamadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler bu görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: “Müze-

de sadece gezdik. Sonra da fotoğraf çektirdik.” (Ö25) “Müzedede öğretmenler bize anlattılar, sadece anlattılar.” (Ö44)

Bulgulara göre müzede etkinlik içerisine dahil olan öğrencilerin daha ayrıntılı bilgiler verdikleri söylenebilir. Bu görüş şu ifadelerle desteklenebilir: “Bize müzeyi müze müdürü gezdirmişti. Tarihi giysiler giymiştik. O kıyafetleri eski yaşamları tanımak için giymiştik. Hatırlarım kek yemiştik.” (Ö31). “İlk önce müzeye gittiğimizde bizi içeride gezdirdiler. Müzede bulmaca için koşturduk. Müzenin içinde eşyaları bulduk. Sonra kıyafet verdiler.” (Ö35) Bulgulara göre bu öğrenciler 3. ve 4. sınıf öğrencileridir. Belirttiklerine göre bu etkinliğe 1. sınıftayken katılmış olmaları ve 1. sınıftan sonra müze gezisi yapmamaları da ayrıca dikkat çekici bir noktadır.

21 öğrenci müze gezisinden sonra herhangi bir etkinlik yapmadıklarını söylemişlerdir. Geziye katıldığını belirten öğrencilerden dördü öğretmenlerin gezi sonrasında sınıfta müze ile ilgili sorular sorduğunu; üçü kompozisyon yazdığını belirtilirken; öğrencilerden ikisi müze etkinliği sonrasında neler yapıldığını hatırlamadıklarını söylemişlerdir.

Müze Yaşantısı ile İlgili Duygu ve Düşünceler: Müze gezileri ile ilgili olarak öğrencilere bu gezilerde neler hissettikleri sorulmuştur. Sınıf etkinliği olarak müzeye gitmemiş ancak ailesi ile birlikte gitmiş olan öğrenciler, müzeye gitmiş öğrenciler kadar müzeye yönelik olumlu duygularından bahsetmişlerdir. Buna göre öğrenciler, müzede heyecanlanmışlar, meraklanmışlar, sevinmişler, mutlu olmuşlar, müzeyi sevmişler, geziden hoşlanmışlar ve eğlenmişlerdir. Bu öğrencilerin neredeyse tamamı müzeye yeniden gitmek istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerinden bazıları duygularını şu şekilde ifade etmişlerdir: “Müzeye gitmek çok güzeldi. Çok merak ettiğim için çok hoşlandım. Çok eğlenceliydi. Yüzükleri gördüm, saçları gördüm, bir tane değerli çok güzel kocaman bir kolyeydi.” (Ö5) “Müzeye gitmekten hoşlandım. Bir tane koyun vardı, iki kafası vardı, çok ilginçti. İşte ondan hoşlandım. Müzeye tekrar gitmek isterim. Çünkü çok sevdim orayı.” (Ö17) “Müzeye gitmekten hoşlandım. Çünkü bilmediğim hayvanları öğrendim. Hatırladığım hayvanlar kartal, beş ayaklı koyun... Tekrar görmek için müzeye gitmek isterim.” (Ö25) “Müzeye sınıfla gitmekten çok hoşlandım. Kendim gitmekten daha eğlenceliydi.” (Ö31)

Müze etkinliği ile ilgili olarak iki öğrenci ise müzenin önüne kadar yürüyüş yaptıklarını; müze binasının önünde fotoğraf çektirdiklerini; ancak içeri girmediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu da öğretmen verisi ile karşılaştırılması ve neden öğrencilerin bu şekilde ifade ettiklerinin araştırılması gereken bir noktadır.

Tartışma ve Yorum

Bu çalışmada, KKTC'deki Güzelyurt Doğa ve Arkeoloji Müzesi'nde kullanılmak üzere geliştirilecek olan öğretmen ve öğrenci etkinlik kitapçıkları için durum analizinin yapılması amaçlanmıştır. Müzenin bulunduğu ilçedeki müzeyi en rahat kullanma imkânına sahip olan iki ilkokul çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu okullardaki öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda müze eğitiminin planlı sistematik bir yöntem ile yapılmadığı, müzenin iki okula da yürüme mesafesinde olmasına rağmen sıklıkla derslik dışı eğitim ortamı olarak kullanılmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlere; özel yaşamda koleksiyon ve müze yaşantısına yönelik alışkanlıklar, okul dışı öğrenme ve müze eğitimi, müze eğitime bakış, müze etkinliklerinin planlanması ile ilgili sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlar öğretmenlerin müze eğitime yönelik bazı desteklere gereksinim duyduklarını ortaya koymaktadır. Öncelikle müze eğitimin önemine yönelik bir farkındalık; müze eğitiminin nasıl yapılacağına yönelik ise teorik ve uygulamalı bir hizmet içi eğitim programlarına gereksinimleri vardır. Aktekin (2008) çalışmasında öğretmenlerin müze ziyaretleri öncesinde gerekli çalışmalarını yapmadıklarını belirtmektedir. Güler (2009) de bu bulguyu programlı ve etkili bir müze gezisi yapılamamasındaki temel sorunun öğretmenlerin müzeleri nasıl daha etkili ve verimli kullanacaklarını bilmemeleri olarak yorumlamaktadır. Görüşme yapılan öğrencilerden müze öncesi, müzede ve müze sonrası yapılan çalışmalarla ilgili kayda değer bir yanıt alınamaması, öğretmenlerinin müze eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimlerle desteklenmeye ve müze eğitimi ile ilgili kaynaklara olan gereksinimlerini ortaya koymaktadır. Bu durum, geliştirilecek öğretmen ve öğrenci etkinlik kitaplarının öğretmenlere oldukça önemli bir rehberlik edeceğinin göstergesi olarak da kabul edilebilir. Buna ek olarak öğretmenler programı yetiştirmekle ilgili kaygılarından bahsederek müze gezileri için yeterli zamanlarının olmadığını belirtmişlerdir. Bu da öğretmenlerin aslında farklı branşlardaki çeşitli kazanımların müzede nasıl işleneceği konusunda yeterli teorik bilgiye sahip olmadıklarının işareti olabilir. Tasarla-

nacak hizmet içi eğitim programında her dersin kazanımlarının müzede nasıl etkinliklerle işlenebileceğine yönelik içeriklere de yer verilmelidir.

Öğretmen görüşlerine göre, bazı öğretmenlerin KKTC'deki müzeleri ve ören yerlerini yeterince tanımadıkları gözlenmiştir. Örneğin öğretmenlerden biri sanatla ilgili bir müze olsaydı gidebileceklerini ancak KKTC'de olmadığından gitmediklerini söylemektedir. Bir diğeri ise benzer şekilde şöyle ifade etmektedir: "Müzelere öğrencilerin ilgisini artırmak için daha çok çeşitlendirmeleri gerekir. Kıbrıs'ta eminim ki ikonlar dahil çok eser vardı ama bir çok eserimiz yurtdışına kaçırıldı. Keşke bunlar toplansaydı bir yerde ve öğrencilerimize gösterseydik" (Ö11). Fakat KKTC'de üç adet içeriği de oldukça zengin ikon müzesi bulunmaktadır. Resim derslerini veren bir öğretmenin, çalıştığı okulun karşısında bir ikon müzesi bulunmasına rağmen bu konuda bilgi sahibi olmaması oldukça düşündürücüdür. Bu bulgu da yine hazırlanacak olan hizmet içi eğitim programında hangi müzelerde ne tür etkinlikler yapılabileceği; ülkedeki müzeler ve bu müzelerin içeriklerine yönelik çalışmalara yer verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Öğrenci bulguları öğretmen bulguları ile paralellik göstermektedir. Çalışma yapılan okulun hemen karşısında yer alan Kıbrıs tarihini ve arkeolojisini, hayvan türlerini ortaya koyan önemli bir müzenin varlığından haberdar olmayan öğrencilerin olması çarpıcı bir durumdur. Güzelyurt Arkeoloji ve Doğa müzesinin varlığından haberdar olan öğrenciler ise bu müzeden yeterince yararlanamamaktadır. Akman vd. (2015) benzer bulgulara rastlamışlardır; öğretmenlerin, çocuğun gelişimi ve eğitimi-ne yönelik müze eğitiminin etkisine vurgu yapmadıkları görülmektedir. Bu da yalnızca bilgi ile müze eğitiminin içselleştirilemeyeceğini, öğretmenlerin bu konuda daha derin bir eğitim almaları gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmenler müze eğitiminin etkili bir şekilde yapılamamasıyla ilgili çeşitli değerlendirmelerde ve insanların daha fazla müzelere yönelmesi konusunda bazı önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmenler müze çalışanlarının müze eğitimi konusunda daha donanımlı ve ilgili olmasını; daha uzak yerlerdeki müzelere ulaşım konusunun çözülmesini; programların derslik dışı etkinliklere yer verilecek şekilde geliştirilmesini; müzelerde interaktif ve görsel sunumlu etkinliklere yer verilmesini; adadaki müzelerin çeşitlendirilmesini ve küçük gruplar halinde gezilere gidilmesini önermişlerdir. Öğretmenlerin müze ile ilgili verdikleri bu öneriler, müze eğitiminde üzerinde durulması gereken noktalar. Alan yazında da müze eğitimi konusunda zaten yeterin-

ce bilgi ve uygulama tecrübesine sahip olmayan birçok öğretmen eğitsel etkinlikleri içeren programların yapılmadığı müzelere yapılan gezilerin içeriğinden memnun olmadıkları için bu gezilerden olumlu bir izlenim elde edemediği geride dönmektedir (Gürbüz, 2017). Bu bulgular da yine geliştirilecek olan öğretmen ve öğrenci etkinlik kitapçıklarının rolüne vurgu yapmaktadır. Ülkemizde birkaç on yıldır öğretmenler ve müze çalışanları ile ilgili yapılan çalışmaların ortak sonucu olarak, müze eğitim kitaplarının ve müze-okul işbirliğinin önemi özellikle vurgulanmaktadır (Aktekin, 2008; Çadallı, 2019).

Araştırma bulgularına göre müzelerin ilgi çekici hale getirilmesiyle ilgili olarak öğretmenlerin aynı müzeye tekrar gitmek istememeleri müzelerin yaşayan bir yer olmaktan uzak olduğunu göstermektedir: “Özel yaşamımda tatillerimde müze ziyareti yapma gibi bir düşünce genelinde olmaz. Aslında güzel, keşke olsa... Özel yaşamımda müzeye gitmememin nedeni aslında fazla müzemiz yok ben de küçükken zaten bu müzelere götürüyorlardı. Bu yerlere tekrar tekrar gitmek istemiyor insan.” (Ö9) Oysa çağdaş eğitim anlayışındaki gelişmeler müzeleri bu sıkıcı halden kurtarmış ve aktif öğrenme mekânlarına dönüştürmüştür. Bu nedenle müzelerin eğitim amaçlı kullanılmalarına olanak sağlamak için, eğitim programlarında müze eğitimine yer verilmesi; müzeler de ise ziyaretçilerin eğitimine yönelik etkinliklerin tasarlanması sunulması önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimin ailede başladığını keşfeden müzecilik anlayışının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Halka ulaşabilmenin önemini kavrayan çağdaş müzecilik anlayışı, etkili müze eğitiminin gücünü kullanmakta ve öğrenen merkezli müzecilik anlayışı ile aile katılımına odaklanmaktadır (Karadeniz, Okvuran, Artar ve Çakır İlhan, 2015). Çocukların aileleriyle eğlenceli zaman geçirmelerine olanak sunan müze anlayışı ne yazık ki KKTC’de bu özellikleriyle henüz tanınmamaktadırlar. Araştırma bulgularına göre görüşme yapılan öğretmen ve öğrenciler KKTC’de doğup büyüyen kişilerdir. Az bir nüfusa sahip bir yerleşim yerinde bir “Doğa ve Arkeoloji Müzesi” olması, kültür ve eğitim açısından önem taşımaktadır. Araştırma bulgularına göre görüşme yapılan öğrencilerden ancak altısı müzeyi aileleriyle birlikte ziyaret etmişlerdir. Görüşme yapılan öğrencilerden biri dışında tamamı okullarının karşısında yer alan bu müzenin tam adını anımsamadıklarını dile getirmeleri oldukça çarpıcıdır.

Özetle, bu çalışmada, Güzelyurt Doğa ve Arkeoloji Müzesi’nin derslik dışı öğrenme ortamı olarak kullanılması konusunda mevcut durumun saptama

tanması amaçlanmış ve öğretmen ve müze çalışanlarının bu konuda mesleki gelişim programlarına katılmaya gereksinim duydukları belirlenmiştir. Projenin devamında, geliştirilecek olan programın çağdaş müzecilik anlayışı ile tasarlanması ve bir düşünsel dönüşümün gerçekleştirilmesi hedeflenmelidir. Öğretmen ve müze görevlileri tarafından “Müzedede sessiz ol!”, “Hiç bir şeye dokunma!”, “Arkadaşlarıyla Konuşma!” denilen bir çocuğun müzeyi sevmesi, burada verimli bir zaman geçirmesi pek mümkün görünmemektedir. Müze eğitimi konusunda ancak mesleki gelişim programları ile desteklenen, müzeyi sınıf ortamına dönüştürebilen, müzeyi önemseyen bilinçli öğretmenlerin ve ilgili müze çalışanlarının çabaları eğitimin etkililiği arttırabilir. Müze eğitimi; aile, okul ve müze işbirliği ile gerçekleştiğinde kalıcı olabilir.

Kaynakça

- AKMAN, B., Özen Altınkaynak, Ş., Ertürk, H. H., & Can Gül, Ş. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 97-115.
- AKTEKİN, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 103-111.
- AUSUBEL, D.P., Novak, J. & Hanesian, H. (1978). *Educational psychology: A cognitive view*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- BENJAMIN, N., Haden, C. A., & Wilkerson, E. (2010). Enhancing building, conversation, and learning through caregiver-child interactions in a children's museum. *Developmental Psychology*, 46(2), 502-515.
- CHEE, M.F. (2003). Training teachers for the effective use of museums. *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*, 3(2), 10-16.
- CHIN, C.C. (2014). Museum experience: A resource for science teacher education. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2, 63-90.
- ÇADALI, A. (2019). *Müze eğitiminde deneyimlerin ve iş birliklerinin algılanması: Durum çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı. Ankara.
- ÇAKIR, İlhan, A. (2019). Müzeler. Şen, İ. A. (Ed.) *Okul dışı öğrenme ortamları* (s.2-18). Ankara: Pegem Akademi Yayınları

- DEWEY, J. (1896). *The reflex arc concept in psychology*. EW5:96-110.
- DEWEY, J. (1900). *The school and society*. Chicago: University of Chicago Press.
- DEWEY, J. (1939). *Türkiye Maarifi Hakkında Rapor*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- GÜLER, A. (2009). *Programlı ve etkili bir müze gezisi için geliştirilen müze eğitim paketinin etkililiğinin ölçülmesi (Ankara ili 1. kademe 3. sınıf sanat etkinlikleri dersi örneği)*. G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- GÜRBÜZ, E. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- HADEN, C. A. (2010). Talking about science in museums. *Child Development Perspectives*, 4, 62-67.
- HADEN, C. A., Jant, E.A., Hoffman, P. C., Marcus, M., Geddes, J. R., & Gaskins, S. (2014). Supporting family conversations and children's STEM learning in a children's museum. *Early Childhood Research Quarterly*, 29, 333-344.
- HEIN, G. E. (2004). John Dewey and museum education. *Curator: The Museum Journal*, 47(4), 413-427.
- HEIN, G. E. (2006). Museum education. In S. Macdonald (Ed.), *A companion to museum studies*, (pp. 340-352). UK: Blackwell Publishing.
- ICOM. (2007). *Definition of a museum*. Accessed June 28, 2018. Retrieved from <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/>
- JANT, E. A., Haden, C. A., Uttal, D. H., & Babcock, E. (2014). Conversation and object manipulation influence children's learning in a museum. *Child Development*, 85(5), 2029-2045.
- KARADENİZ, C., Okvuran, A., Artar, M., Çakır İlhan, A. (2015). Yeni müzebilim bağlamında müze eğitimine çağdaş yaklaşımlar ve müze eğitimcisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48(2), 203-226.
- MACLEOD, B. & Keistead, M. (1990). Museums and schools: Partnership in education. *Museum Quarterly*, 18(3), 17-22.
- MIETTINEN, R. (2006). Pragmatism and activity theory: Is Dewey's philosophy a philosophy of cultural retooling? *Outlines. Critical Practice Studies*, 8(2), 3-19.
- NATIONAL RESEARCH COUNCIL (2009). *Learning science in informal environments: People, places, and pursuits*. Washington, DC: The National Academies Press, 11.

- OKVURAN, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye’de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 170-180.
- ORNSTEIN, A. C., & Hunkins, F. P. (2004). *Curriculum foundations, principles, and issues*. Allyn & Bacon.
- PRIST, M. & Gilbert, J.K. (1994). Learning in museums: Situated cognition in practice. *Journal of Education in Museums*, 15, 16-18.
- PUTMAN, M., & Walker, C. (2010). Motivating children to read and write: Using informal learning environments as contexts for literacy instruction. *Journal of Research in Childhood Education*, 24(2), 140-151.
- RAMEY-GASSET, L. (1997). Learning science beyond the classroom. *The Elementary School Journal*, 97(4), 433-450.
- SONG, L., Golinkoff, R.M., Stuehling, A., Resnick, I., Mahajan, N., Hirsh-Pasek, K., & Thompson, N. (2017). Parents’ and experts’ awareness of learning opportunities in children’s museum exhibits. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 49, 39-45.
- THOMAS, G., & Anderson, D. (2012). Parents’ metacognitive knowledge: Influences on parent-child interactions in a science museum setting. *Journal of Research in Science Education*, 43(3), 1245-1265.
- TOFIELD, S., Coll, R. K., Vyle, B., & Boldstad, R. (2003). Zoos as a source of free choice learning. *Research in Science & Technological Education*, 21(1), 67-99.
- VYGOTSKY, L. S. (1978). *Mind in society*. (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- WOOD, D. J., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychiatry and Psychology*, 17(2), 89-100.
- YILDIRIM, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- ZHENG, X. ve Lie, J. (2019). Experience, education and museum: Approaching Dewey’s museum education thought. *Modern Distance Education Research*,